

KVARMONATA, KULTURA KAJ MOVADA REVUO

La LAMPIRO

49-a jaro n-ro 121 2008

La Lupo kaj la Etanolo

Virtuozoj de la gitaro

Ĉeĥov: la animo de literaturo

La LAMPIRO

49-A JARO N-RO 121 2008

Oficiala Organo de EASP (Esperanto-Asocio de San-Paŭlo)

Kvarmonata, kultura kaj informa publikigaĵo, senpaga por membroj de EASP

ĈEFREDAKTORO:
Genildo Martins Coelho
genildomcoelho@uol.com.br
Tel. (11) 2791-6420

REVIZIANTOJ:
José Dias Pinto, Eurico Ribeiro

KOMPOSTADO KAJ GRAFIKARANĜO:
Joseo Tenorjo

REDAKCIO:
Rua Faustolo, 124
05041-000 - São Paulo - SP
Retpoŝto: lalampiro@easp.org.br

ABONU "LA LAMPIRO"-N!
Brazila abontarifo por 2008: R$ 25,00
Unuopa ekzemplero: R$ 10,00

La Redakcio ne respondecas pri la subskribitaj artikoloj

Enhavo

ARTIKOLOJ:

POEMOJ:

KAJERO "MOVIMENTO"

KOVRILFOTO:
Antono Ĉeĥov, oleopentraĵo de Osip Braz 1898.
Kolekto: Tretyakov Gallery

Enkonduko

Karaj Legantoj

Jen vi estas legonta la duan ĉi-jaran numeron de La Lampiro.
En ĝi vi trovos 6 (ses) mirindajn poemojn kaj 7(sep) altnivelajn artikolojn.
Ni prilaboris ĉion pensante pri vi.
Ni esperas, ke la enhavo de la revuo plaĉos al vi.
Ni petas de vi pardonon pri niaj eventualaj neperfektaĵoj kaj antaŭdankas vin por via kompreno.

La Redaktoro

Etaj poeziaĵoj verkitaj de Aloisio Sartorato

DUBO

Ie en la mond'
kaŝiĝas mia in'.
Ĉu mi iam en ĉi viv'
sukcesos trovi ŝin?

HAJKI

Poeto instruas:
Hajki estas facile,
Sed talento nepras!

MI DUONAS

Hieraŭ ni duopis.
Mi vin amis,
vi min amis,
Ni nin amis!
Sed hodiaŭ,
Ĉar vi foriris,
ni ne plu duopas,
kaj mi duonas!

IU EN LA SPEGULO

Mi rigardas al la spegulo
kaj kiu montriĝas tie?
Ho! Ne mi,
sed vi –
la duono de mi!

La kosmoŝipo

Esperantigis: Fernando J.G. Marinho

André Trigueiro
"Mundo Sustentável"
(Daŭripova Mondo)

Atentu, sinjoroj pasaĝeroj !

Kun bedaŭro ni sciigas vin, ke ĉi-momente ni navigas tra la universo ene de kosmoŝipo, kiu inspiras al ĉiuj pasaĝeroj pli kaj pli grandajn zorgojn. Laŭ teknika vidpunkto, ni drivas, sed estas nenia motivo por paniko. Ankoraŭ eblas restarigi la favorajn flugkondiĉojn, se ĉiuj kunlaboros. Precipe la unuaklasaj pasaĝeroj.

La fumo ĵetita de la plej riĉaj en la atmosferon okazigis pligrandigon de la temperaturo de la spacnavedo je 0,6ºC en la lasta jarcento.Se ĉi tiu ritmo persistos, fine de la kuranta jarcento la temperaturo altiĝos de unu ĝis ses celsiusaj gradoj. Nia refreŝiga sistemo ne kapablas alfronti tiun globan varmokvanton. Nepras atentigi vin pri la situacio de la usona pasaĝero sidanta ĉe la unua vico. Se ĉiuj kunvojaĝantoj deziros imiti lian konsumadan kutimon, mankos akvo,nutraĵoj kaj energio por la daŭrigo de nia vojaĝo.

"Kontraŭ neesto ne helpas protesto"(Z), S-ro Georgo! Cetere, ne estas sufiĉe da akvo por ĉiuj. Aŭ ni evitu la malŝparon de la restantaj rimedoj, aŭ ni havos ekde nun gravajn problemojn. Ni atentigas vin, ke ni dividas la spacon kun aliaj specioj de vivuloj, kiuj alvenis ĉi tie antaŭ ol ni mem, kaj kiuj estingiĝas dekmiloble pli rapide ol antaŭ nia alveno. Ĉiu el ni havas apartan taskon en ĉi tiu kosmoŝipo. La estingiĝo de ĉiu animala aŭ vegetala specio do grave influas la ekologian ekvilibron. La distribuo de la pasaĝeroj en la spacnavedo estas misproporcia. Preskaŭ duono de la lokoj estas okupitaj de pasaĝeroj, kiuj vivtenas sin per po du dolaroj tage. Ni pardonpetas pro la malbonegaj vojaĝkondiĉoj de ĉi tiu grupo, sed notu, ke la kosmoŝipo ne kulpas pri tio. Ni estas ekipitaj per sufiĉaj rimedoj por ke ĉiuj faru trankvilan vojaĝon, sen aflikto aŭ sufero.

Se la distribuado de la rimedoj ne estas kontentiga, la problemo kuŝas sur la ŝultroj de tiu, kiu akaparis multe pli ol li bezonas, senkonsidere al la ĉirkaŭaj okazintaĵoj.

Kun bedaŭro ni konstatis, ke 800 mil pasaĝeroj estas subnutritaj, kaj, ke 24 mil mortas pro malsato, ĉiutage.

La spacnavedo estas pacema, sed kelkaj pasaĝeroj, ne.

Ĝenite, ni rimarkis, ke la kreskantaj elspezoj respondaj al la milita industrio sufiĉus por solvi la problemon pri malsato.

Gravas substreki, ke nia spacnavedo ne havas savelirejojn nek estas alia opcio por la pasaĝeroj, krom resti ĉi tie.

Desegnita laŭ avangardaj formoj, bluaspekta, nia veturilo estis kontruata por estiĝi la plej gastama ŝirmejo de la universo.

Tial ni petas, ke vi atentu pri la tumultoj okazantaj en Sud-Afriko, kie ĉiuj temoj pritraktataj estas urĝaj, kaj interesas nin.

Ni dankas vin ĉiujn pro la bonvolemo diskutadi pri la flugoplano, kiun ni sekvos ekde nun.

Ni memorigas vin, ke la respondeco estas de ĉiuj, kaj, ke la sukceso de ĉi tiu vojaĝo dependos de la pli aŭ malpli granda kontribuo de la kunlaborantoj.

(Al tiuj, kiuj ŝatas bildoseriajn dosierojn ni rekomendas malfermi la paĝon *http://www.npoint.com.br/sementeira/kosmosxipo.pps* kaj surklaki la butonon "somente leitura")

Ĉeĥov: la animo de literaturo

Paulo Sérgio Viana
Lorena/SP

"La batalantoj por nia ideo jam longe konvinkiĝis, ke ĉiu nova grava verko, kiun ni povas montri al la publiko, efikas sur ĝin pli, ol ĉiaj plej lertaj teoriaj paroloj..."

(L.L.Zamenhof)

Ĉu homoj posedas animon? Ĉu popoloj posedas animon?

Ne temas ĉi tie pri religiaj, mistikaj aŭ metafizikaj demandoj. Temas simple pri la potenca kapablo de literaturo. Ne ekzistas du egalaj homoj inter la ses miliardoj da kunfratoj sur la Tero; ne ekzistas du egalaj popoloj inter la nacioj kaj gentoj. Samtempe, ni ĉiuj, homoj kaj popoloj, havas tiom da komunaj trajtoj, ke ni similas formikojn, en formikejoj. Riĉiga homa studo estas do eltrovi inter ĉiuj homoj tion, kion ili havas komuna, kaj tion, kio distingas ilin. Kaj same pri la popoloj. Kiel fari tion? Ne sufiĉas anatomiaj sekcoj, geografiaj priskriboj, sociologiaj teorioj: animo ŝvebas alte super tiaj apenaŭ palpeblaj aspektoj. Nu, se ekzistas animo, kio ĝi estas – de homoj kaj de popoloj? Ĉu literaturo povas kontribui al ĉi tiu afero?

Tiaj (sinuaj, mi konsentas) pensoj venas al mi en la kapon dum legado de juvela libro: "Ĉeriza ĝardeno", de Anton Ĉeĥov (eld. Sezonoj, 2004). Mi varme rekomendas tiun belan kolekton da rakontoj kaj dramoj de la talenta ruso. Paĝo post paĝo, leganto ensorbas la animon de la rusa popolo. Tute ne temas pri patriota, laŭda montrado de virtoj de tiu bela gento. Male: tuta galerio da simpluloj, naivuloj, ruzuloj, pigruloj, egoistoj, trompistoj, idealistoj, sentimentaluloj, ĉiaspecaj popolanoj, kiu iom post iom, je malrapida parado, sin montras. Tre kurioze, ni grade ekkonas tiujn tute ne sanktajn, sed realajn hometojn. Kaj plej strange, laŭlonge de tiuj magiaj paĝoj, ni... ekamas ilin!

Ĉeĥov estis mirinda verkisto. Preskaŭ sen ornamoj, per frazoj kaj bildoj sekaj kaj celprecizaj, li formas riĉan mozaikon. Li ne beligas siajn scenojn, siajn rolulojn. Ili estas konstruitaj per karno kaj ostoj, kiel ni mem. Iamaniere, ni konas similajn personojn inter ni, kie ajn en la mondo. Ĉeĥov estas rafinita konanto kaj montranto de animoj.

Mafacile estus elekti inter la rakontoj la plej bonan. Certe oni ne atingus unuanimecon. Iuj legantoj preferus la amuzajn, aliaj la delikate melankoliajn, ankoraŭ aliaj la pitoreskajn. Persone, min ravis novelo kies titolo estas "La homo en ujo". Temas laŭ mi pri majstroverko. La teksto komenciĝas per ia ridinda, komedia, farsa tono, kaj finiĝas per sobraj konsideroj pri la vivo kaj la homaj rilatoj. Perfektaj atmosfero kaj ritmo en la fluado de la linioj. Vera surprizo, kiun mi antaŭe ne konis, eĉ en mia nacia lingvo.

Ĉeĥov estis kuracisto, kiu laboris en la landinterno de Rusio, kie li longe kaj profunde kontaktis la popolon en ĝia intimeco. Ĝisfunda psikologo li fariĝis. La stilo lumas simple, nature kaj samtempe subtile penetra. Al ni Esperantistoj, kurioza detalo en lia biografio estas , ke li frekventis la saman universitaton kiel Zamenhof, en la sama tempo. Tre probable ili konis unu la alian, almenaŭ supraĵe.

"Ĉeriza ĝardeno" enhavas 36 rakontojn kaj teatraĵojn, tradukitajn de deko da kompetentuloj. La bone zorgita eldono, firme bindita, proponas antaŭparolon, biografion de la aŭtoro kaj notojn pri ĉiu teksto. La nivelo de la Esperantaj versioj estas tre alta: dum la legado, oni forgesas, ke temas pri tradukoj. La tuto legiĝas flue kaj agrable, kaj bagatelajn stumbletojn ne indas mencii.

Kiam kun bedaŭro mi turnis la lastan paĝon, magio de literaturo jam kaptis min: per delikata akvarelo pentriĝis antaŭ miaj okuloj la animo de la rusa popolo. Kaj per tio, riĉiĝas mia propra animo.

Maljuneco

"Maljuni estas ebriiĝi per juneco"

"Juni estas scii maljuniĝi"

(Nekonata poeto)

José Dias Pinto
Santo André/SP
jdpinto@directnet.com.br

Antaŭ proksimume du jardekoj mi parolis, en kulturkunveno aŭ esperanta renkontiĝo, pri mia maljuniĝo, ne tiom de mi konsciata kiom de aliuloj denuncata. Foje en la formo de iu insulta "foriru de antaŭ mi, maljuna idioto" elbuŝe de misvojirinta ŝoforo, kiu preskaŭ alkoliziis min. Alifoje, dum ia iea kunveno, junulo, de mi avertita pri la neadekvateco de la loko por lia provokema konduto, siavice avertis min, ke adekvata loko por maljunulo estas azilo. Mi mem foje antaŭjuĝe rigardis iun sesdekjarulon ne adekvata — pro la aĝo — por funkcio simila al tiu, kiun mi — samaĝa — laŭ mia propra konvinkiĝo kompetente kaj efike plenumis. Eĉ ne manifestinte mian penson mi ekpentis pri ĝi.

En tiu tempo ankoraŭ oni ne aŭdis pri geriatria pediatrio laŭ kiu, kaj ja laŭvere, maljuniĝo komenciĝas ĉe la naskiĝo, la komenco de la vivo-vojo. Tio sugestas ke, por tia grava vojaĝo, oni devas prepari sin, fizike kaj mense, same por la ĉirkaŭvojaj pejzaĝoj kaj aliaj vidindaĵoj, kiel por la survojaj stumbligiloj aŭ maltrafo de subceloj. La ĉefa celo estas la vojaĝo mem – al kiu kontribuos la intermeto kaj kundivido de ĝuindaĝoj kaj la neeviteblaj problemoj. Soleco estas ja nedezirinda kuniranto.

Survoje lerni zorgi pri la korpo kaj la spirito. Lerni venki obstaklojn, kiam ne indas aŭ ne eblas devojiĝi kaj ĉirkaŭiri ilin. Venki aŭ administri malfacilaĵojn, ŝanĝi la cirkonstancojn aŭ adaptiĝi al ili. Tio implicas la prepariĝon ankaŭ por toleri kaj pardoni, ekzemple kiam, lasinte malantaŭ si la plejparton el la vojo, oni trovas iun simpatipretendan junulinon kiu, per iu alinfanece tenera voĉo, elbuŝigas iun "kia beluleto!", intence konsola, sed envere incite ĝena. Kaj ne helpas la penso, ke tio estas kvazaŭreveno al la fora tempo, kiam samintencaj virinoj pinĉis niajn infanajn vangojn. Tio sugestas, ke ni revenas al la "dua infaneco", kiun eŭfemisme – eĉ se bonintence – oni baptis "la plej bona aĝo". Kaj tamen ĝi povas esti vivinda kaj certe ne nur pro tio, ke la sola opcio liberigonta nin el ĝi estas la morto.

Adaptiĝo-kapablo estas la fonto de la homa regado super la mondo, kun ĝiaj bona kaj malbona rezultoj. Ni ja adaptiĝe lernas kunvivi same kun la modernaj vivkomfortiloj kiel kun la poluo kaj krimeco. Adatiĝo al la lastaj helpas la sento, ke minoras malbonoj komunaj. Kaj tio valoras ankaŭ por la individua homo, kiu malofte, se iam, de sia juneco lernas saĝe distingi – el la vidpunkto de dezirinda longa kaj sana vivo – inter la aĵoj ĝuindaj kaj la evitindaj, inter la cirkonstancoj kiujn oni klopodu ŝanĝi kaj tiuj al kiuj oni nepre devas adaptiĝi. Batali aŭ rezignacii, sed ne rezigni. Batali por io inda kaj ebla, adaptiĝi al tio, kion oni ne povas nuligi aŭ ŝanĝi. Kaj, kiel iam Abramo Lincoln pripetis Dion, havi la saĝon distingi inter ambaŭ.

"Juni esta scii maljuniĝi", sed grandaĝo ne estas juneco kaj vole nevole oni devas akcepti la limojn, kiujn la jaroj mallarĝigas. Oni ne povas volisme ekspansiigi ilin, sed ankaŭ ne rezignacie anticipe rezigni pri la lukto senti sin viva. La erozio de la viglecoj fizika kaj mensa estas neeviteblaj, sed ordinare grandaĝuloj ne sentas la bezonon junulece ardi kaj vervi, superi proprajn kaj aliulajn rekordojn, paradi siajn plurkampajn kapablojn.

Luno simbola

Georgo das Neves
http://georgapoemo.blogspot.com

La Luno estas ino, patrina dimensio,
vidpunkto de patrino interne de la viro.
Ĝi estas nia kerno, la baza familio,
la pordo de la hejmo, seruro kaj ĉarniro.

Dependas de la Luno la ritmo de la vivo,
mezuras ĝi la tempon necesan por l' akuŝo.
Ĝi regas la marmovojn, instruas por kultivo,
koncernas al la nutrado, al mamoj, al la buŝo...

Ĝi mortas kaj naskiĝas, ĝi estas la memoro,
reflekto, teorio, la akvo sur la fajro,
la larmoj, l' emocio, libido kaj pudoro;
ĝi estas monataĵo, la ŝuldo, la salajro.

La Luno estas nokto; ĝi povas esti tago,
ĉar sonĝo dum la nokto, matene estas revo.
ĝi estas la supozo, vualo, la imago
ĝi estas la promesoj, plenumo kaj ricevo...

La Luno estas ino, patrina dimensio,
vidpunkto de patrino interne de la viro.
Ĝi estas nia kerno, la baza familio,
la pordo de la hejmo, seruro kaj ĉarniro.

Sloganoj pri adekvata maniero spiti maljunecon pensigas pri filmo antaŭlonge spektita. Ĝia protagonisto kun junula entuziasmo kolektis stimulajn frazojn pri la kapablo de la volforto cele al bonsukcesigo en la konkero de bonstata socia pozicio. La muroj de lia dormĉambro iom post iom kovriĝis per paperfolioj kun la plej koncize kaj trafe elboritaj kaj motivigaj frazoj kiel, ekzemple, "voli estas povi; mi volas, do mi povas". Li montriĝis pli bona kolektanto de tiaj kartoj ol plenumanto de la necesaj premisoj. Provoj kaj frustroj sin sekvas kaj la filmo finiĝas per subpluva kaj laca piedirado de nia serĉanto de sloganoj, kiu fine tretas folion kun diklitera "Mi nepre venkos".

Kompreneble tamen, ke la malbonaj aĵoj, aferoj kaj eventoj afekcias nin ne nur per sia propra valoro, sed ankaŭ per la maniero kiel ni mem rigardas ilin. Ili certe pezas malpli severe kiam ni optimisme reagas al ili, ol kiam ni alfrontas ilin pesimisme. Mi optimisme nomas mian bastonon promenbastono, pesimisto nomus ĝin apogbastono aŭ stabiligbastono, kaj por nigrahumorulo eĉ lambastono.

Ankaŭ optimisma iluzio povas subteni maljunulon elteni nekomfortajn realaĵojn. Mi aŭdis iam pri grandaĝulo – negrave ĉu plene reala aŭ parte karikatura – kiun oni entribunale akuzis kaj kondamnis pro seksperforto kontraŭ junulino. Laŭ onidiro li ne defendis sin de la akuzo kaj tio kredigis lin kulpa. Juna amiko lia, aŭdinte pri la afero, ne kredis je ĝi. Li bone konis la maljunulon kaj sciis pri liaj maljunula fizika malvigleco kaj forta etika principaro. Li decidis do viziti lin en la malliberejo kaj esplori la aferon. Demandite de la knabo ĉu li fakte agis laŭ la akuzo, li respondis per serena sed firma tono: kompreneble ne. "Kial do vi ne defendis vin kontraŭ tia akuzo?", demandis la junulo. La respondo venis same serene kaj persvade: Mi sentis min tiel flatata, ke mi tute simple ne kapablis min defendi.

Participoj en PV kaj PIV

Ambaŭ devas meriti komencajn majusklojn

Geraldo Mattos
Curitiba/PR
vespere de 2008.05.15

Malpli da participaj eraroj aperas en PV ol en PIV, sed kelkajn ili dividas, respektive p. 322 [sen komo] kaj p. 764 [kun miskomo]:

Mumio. Kadavro konservita per balzamaj procedoj.

Post la konservo kadavro tuj putriĝas, sed ne dum ĝia konservo...

Mi scias, ke tia vortaro, kia PIV, estis farata per tre multaj manoj de tre multaj kapoj, sed tio ne senkulpigas la multajn erarojn kontraŭ la participoj en ege grava verko, oftege konsultata kaj pro tio senkonscia generanto de pliaj misuzoj de niaj participoj. Mi devas konfesi, ke mi ne tralegis ĝin serĉe de ĝiaj participaj maltrafoj, sed mi ĝin abunde konsultas por propraj bezonoj, kaj kelkaj el ĝiaj participoj eniris en miajn okulojn sen ia peto eniri tien... Kaj ĉiufoje mi registris la vidatan preteratenton.

Mi citos nur kelkajn el PIV 2002/2005, sed mi komencos per stranga ekzemplo, kiu ŝajne pruvas, ke kelkaj el la kunlaborantoj de PIV konis unu solan participon: la estintan... Jen ĝi [foresta en PV]:

anatoksino. Toksino, per trakto perdinta sian toksecon, sed konservinta sian antigenecon k sekve sian imunigan kapablon.

Se nun ni transformas la adjektivan participon en adjektivan frazon, ni vidos netan diferencon inter la du participoj sub la kondiĉo, ke ni pensu pri la intencata senco, kaj ne pri la efektive dirata senco:

... Toksino, kiu per trakto perdis sian toksecon, sed konservas sian antigenecon kaj sekve sian imunigan kapablon.

Por la estantaj participoj estas ne regulo, sed okazo, ĉar al adjektiva frazo kun estanta verboformo ĉiam respondas nur estanta participo [en PIV, sub rezervi]:

... ekstra provizo de io lasata netuŝita por posta uzado [en PIV, lasita].

... ekstra provizo de io, kion oni lasas netuŝita por posta uzado [sekve, lasata].

Se ni plu tenus la veran sencon de la dua participo en ĝia pasinteco, ni ne plu parolus pri la ordinara anatoksino, sed pri unu el la pasintaj, kaj tiam la difino ne plu estus adekvata al la nunaj kaj la estontaj anatoksinoj:

... Toksino, kiu per trakto perdis sian toksecon, sed konservis sian antigenecon kaj sekve sian imunigan kapablon.

Kaj tute kontraŭe, ni povus uzi la estantan verboformon ankaŭ por la unua ago, ĉar vortara difino plej bone estu ĝenerala:

Anatoksino. Toksino, kiu per trakto perdas sian toksecon, sed konservas sian antigenecon kaj sekve sian imunigan kapablon.

Kion do vere signifas la difino, kiun PIV donas al siaj legantoj per la du egale pasintaj participoj? Nu, Esperanto estas lingvo ne logika, sed kohera ene de si mem, kaj do ni povas uzi la unuan regulon, kiun mi donas al miaj gelernantoj en ilia unua leciono:

En Esperanto, kio validas por unu, tio validas por ĉiu!...

Sekve de tio, mi esperas, ke ĉiu el miaj legantoj konsentos kun mi pri la sencoj, kiujn havas la difino de PIV:

anatoksino. Toksino, post la perdo de sia tokseco per trakto, kaj post la konservo de sia antigeneco k sekve de sia imuniga kapablo [sed estus maltrafa sinsekvo].

Ŝajnas do al mi facile percepteble, ke la vortumo de PIV estas simpla lingva absurdo, kies korekto devus esti la sekvanta:

anatoksino. Toksino, per trakto perdinta sian toksecon, sed konservanta sian antigenecon kaj sekve sian imunigan kapablon.

Aliaj gravaj devioj troviĝas ĉe la sekvantaj kapvortoj de PIV: antikva [Ekzistinta] / artikolo [pritraktita] / distanco [sekvintan] / egala [sekvintaj] / kripo [okazinta] / Lucifero [supozita kaj ribelintaj] / mozarabo [restinta] / mumio [konservita] / okazi [~inta] / Pangeo [ekzistinta] / per [uzitan] / raslo [amasitaj] / respondi [akordita] / rezervi [lasita] / signifi [montrita] / teni [~inta] / Valdo [suferintaj] / Vendeo [okazinta].

Precipe gravaj estas la pekoj ĉe du netransiraj verboj, kies pasivaj participoj aperas per vera miraklo, ĉar ili ne ekzistas: amasitaj kaj akordita. Pruvo de miaj hazardaj participaj trovoj estas la nuna sub la vorto amaso: ... amaso da neĝo, estiĝinta sur ŝirmitaj lokoj dum neĝa ventego. Se ŝirmi estas evitigi, post la evitigo ne plu estas ŝirmo: sekve, ŝirmita estas senŝirma, ĝuste kiel protektita, kiu estas senprotekta!...

Kvankam neglektata, la numeroj 12 kaj 13 de la 22-a paragrafo de la Ekzercaro permesas al ni konkludi pri la vera uzo de niaj participoj kaj difini iliajn sencojn:

Mono havata estas pli grava ol havita:

– Mono dum gia havo estas pli grava ol post ĝia havo.

Pasero kaptita estas pli bona, ol aglo kaptota.

– Pasero post ĝia kapto estas pli bona, ol aglo antaŭ ĝia kapto.

Kaj mi do nun ĝeneraligas el tiuj du ekzemploj:

-anta / -ata: dum la fakto indikata de la verba radiko aŭ radikalo.

-inta / -ita: post la fakto indikata de la verba radiko aŭ radikalo.

-onta / -ota: antaŭ la fakto indikata de la verba radiko aŭ radikalo.

Lamentinda kon-stato:

se veninta estas homo post la veno, tiam devinta kaj povinta estas respektive:

homo post la devo kaj homo post la povo.

Sekve, ne plu devanta kaj ne plu povanta.

Kaj mi atendas refuton... Mi tamen kon-scias, ke kutimoj estas pli fortaj ol leĝo, eĉ se idiotaj. Tiaĵojn ni devus eviti en nia regula Esperanto.

Kaj lasta konsolo: participaj eraroj ne estas lingvaj eraroj, sed sencaj, kvankam ĉi tiuj estas pli danĝeraj, precipe en vortaroj...

*Geraldo Mattos
Direktoro de la Sekcio pri Literaturo
Rua Rio Jutai, 320 Atuba
BR 82840-420 Curitiba PR
55 41 3238 4056
55 41 3367 9706 kaj faksilo
gmattos@brturbo.com.br
geraldomattos@netpar.com.br

**Laŭ informo de la aŭtoro de la teksto, ĝi iras ankaŭ al Michel Duc Goninaz, ĉefa gvidanto de PIV.

Mário de Andrade

Kvardekjaraĝo

La “kvardek jaroj” de Mário de Andrade: provtraduko

Tradukis:
Fabricio Possebon
Profesoro ĉe Federacia
Universitade de Paraíba
João Pessoa/PB
possebon@usp.br

Mia viv’, laŭ onia konsidero,
estas senlaca, vera feliĉo,
mi ne plu scias en kiu kondiĉo
la ĝuo diferencas de l’ sufero.

Mi scias, ĉio estas efemero,
sed mi daŭrigas en mia sufiĉo
kaj diras: la viv’ estas inda riĉo
kiun mi amis, jen peko... Infero

estus, kiam la maljunaĝo venas
kaj mi plene ĝuas preter la sorto,
alligi min al ĉi vivo malfida.

Mia fin’ estiĝos, dum esper’ benas.
Venu, dormo, kaj vi, aminda morto,
sama tromp’ estas mia viv’ solida.

Mário de Andrade (1893-1945) verkis ĉi tiun soneton, kiam li estis kvardekjaraĝa. En tiu momento li faris ian bilancon de sia vivo kaj ŝajne lia plej bona produktado jam estis preta. Kiel modernisto, li ofte rifuzis la tradiciajn paradigmojn kia estas la soneto kaj la konstanta silabnombro. Pro tio, tiu poemo estas aparte kurioza. Ni fine rekomendas la legadon de la traduko de Francisco V.Lorenz (Brazila Antologio Poezia, Societo Lorenz, 1994, p. 281).

Movimento
CADERNO COM O PANORAMA DO PROGRESSO DO ESPERANTO
ANO 6 – Nº 18 – 2008

20º Encontro de Esperanto da Cidade de São Paulo

Cerca de 80 pessoas participaram do 20º Encontro de Esperanto da Cidade de São Paulo (ERUSP) que ocorreu no dia 22 de junho de 2008 na sede da USE-Santana (União das Sociedades Espíritas do Estado de São Paulo), Rua Dr. Gabriel Piza 433, Zona Norte da Capital. O palestrante convidado para o evento deste ano foi o médico Dr. Floriano Pessoa Filho, da cidade de Leme/SP, que apresentou o tema "Neurologiaj Aspektoj de Idealismo" (Aspectos Neurológicos do Idealismo). Ao final da interessante palestra, os presentes prolongaram o tema com muitas perguntas ao palestrante.

A abertura do evento ocorreu às 15h com a apresentação da cantora Margarete Aquila que encantou o público com canções em Francês, Inglês, Hebraico e Esperanto. Ao término da palestra, alunos do Pirituba Esperanto-Grupo apresentaram várias canções em Esperanto, acompanhados pelo coro dos presentes. Em seguida foi a vez do carismático cantor de Rap, Antônio Moreira Filho, que infelizmente desta vez não pode eletrizar os participantes, pois o aparelho de som não funcionou no momento de sua apresentação.

Apesar de o Encontro de Esperanto da Cidade de São Paulo, este ano, ter ocorrido apenas na parte da tarde, desde manhã já havia pessoas no local do evento, onde aconteceu, das 10h às 12h, a Reunião Temática "Enlanda kaj Internacia Ekzamenoj: du apartaj mondoj." (Exames Nacional e Internacional: dois mundos à parte) com a participação de 20 esperantistas. A reunião foi organizada pela Seção Brasileira da ILEI (Liga Internacional dos Professores Esperantistas), que repassou aos participantes a brochura "La Komuna Europa Referenckadro" (Quadro Europeu Comum de Referência para as Línguas). A brochura é um presente da Associação Universal de Esperanto (UEA), que reformará seu sistema de Exames Internacionais com base nas propostas da obra pedagógica do Conselho da Europa. Durante todo o evento, o serviço de venda de livros da Seção Brasileira da ILEI ofereceu aos participantes títulos recentemente importados, entre eles o indispensável Manlibro pri Instruado de Esperanto" (Manual do Ensino do Esperanto).

Aperfeiçoamento em Esperanto

Palestra proferida por **Floriano Pessoa***
na Cooperativa Cultural dos Esperantistas
em 3 de dezembro de 2001

Aprender bem o esperanto é possível, mesmo quando dispomos de poucos livros e publicações, e não dispomos de professor. Quem duvida, lembre-se de que nossos pioneiros, os primeiros esperantistas do Império Russo, tinham apenas um livrinho de 48 páginas (Internacia Lingvo - antaŭ parolo kaj plena lernolibro, por rusoj), de autoria de um misterioso Dr. Esperanto - o qual continha, além de uma gramática com dezesseis regras, um vocabulário de cerca de oitocentas raízes. O livrinho era vendido a 15 copeques, ou centavos de rublo. E apesar de tão modestos recursos, foi assim que aprenderam nossa língua o engenheiro Antoni Grabowski - o primeiro homem a falar com Zamenhof em esperanto e tradutor da epopéia polonesa Sinjoro Tadeo; o médico Kazmierz Bein, notável estilista de *La Faraono*, mais tarde conhecido como Kabe, e muitos outros escritores dos primeiros tempos do movimento.

Graças ao caráter aglutinante/isolante do Esperanto, tão bem descrito por Zamenhof, no prefácio dessa primeira brochura, pôde-se também usar o novo idioma para comunicação escrita, mesmo com pessoas que dele nada sabiam: mediante o uso das "chaves", opúsculos que continham um resumo das dezesseis regras básicas e um pequeno vocabulário. Vá lá, que nós não temos a pretensão de ser Grabowski ou Kabe, mas podemos, sim, nos inspirar no seu exemplo e, com algum esforço, deixar de ser eternos principiantes. No Brasil, esperantistas do nível de Caetano Coutinho e de Ismael Gomes Braga nos contam que aprenderam o idioma lendo, respectivamente, um pequeno manual elaborado por Louis de Beaufront, e o Ekzercaro, de Zamenhof. Nesta conversa de hoje, pretendo dar algumas sugestões de leitura e do procedimento a seguir por quem, tendo concluído o curso básico, queira progredir.

Antes de relatar minha própria experiência, transcrevo a observação do escritor Fernando de Diego, da Academia de Esperanto, autor de várias traduções de obras famosas da literatura internacional, num de seus livros:

A leitura atenta de obras literárias de vários tipos, associada ao uso permanente dos dicionários, ao se ler e escrever a língua internacional, constituem o meio mais eficaz para chegar ao seu domínio, tanto no aspecto gramatical quanto no lexicológico. Convém usar simultaneamente um dicionário espanhol-esperanto e outro esperanto-esperanto, a fim de definir melhor a abrangência e os matizes semânticos de cada palavra objeto da consulta".

Esse mesmo autor recomenda, para uso em cursos de aperfeiçoamento, as seguintes obras: "Paŝoj al plena posedo" (W. Auld), "Proverbaro" de Zamenhof, "Pri lingvo kaj aliaj artoj" (Auld), "Esperanto em Perspektivo" (Lapenna e equipe), "Kumeŭaŭa, la filo de ĝangalo" (Tibor Sekelj), "La Luzidoj" (Camões; tradução de Leopoldo Knoedt), "Lingvo kaj vivo" (Gaston Waringhien), "1887 kaj la sekvo" (Waringhien).

Neste ponto incluirei meu próprio depoimento: como foi e tem sido meu aprendizado de Esperanto; como acho que,

idealmente, deveria ter sido. Nesta língua, eu sempre fui autodidata, talvez porque, na época em que tive o primeiro contato com o idioma, eu estivesse muito empenhado em fazer o curso vestibular da Engenharia Química, para compensar meu péssimo curso secundário. Não sobrava tempo para freqüentar outros cursos. Mas fiz, na Liga Brasileira de Esperanto, os exames dos três níveis: elementar, superior e magistral.

Meu primeiro livro de Esperanto foi o "Primeiro Manual", originalmente editado pela Librairie Centrale Esperantiste, e traduzido em português por Ismael Gomes Braga. Esse primeiro contato com o Esperanto eu o tive em 1953, em Recife, onde fez rápida escala o navio do Loide Brasileiro que me trazia de Manaus ao Rio. Na capital pernambucana havia-se realizado um congresso de esperanto e, em decorrência desse evento, algumas livrarias ainda expunham livros da língua internacional. No ano seguinte, 1954, visitei pela primeira vez a Liga Brasileira de Esperanto, na Praça da República, onde conheci o presidente Carlos Domingues, o padre João Batista Kao, chinês, cuja palavra fluente em esperanto deixou-me indelével impressão.

Na Liga comprei, por sugestão de alguém, ou por curiosidade própria, as seguintes obras: "Esperanto sem Mestre" (Lorenz), numa edição antiga, sem os acréscimos introduzidos mais tarde por Luis Porto Carreiro Neto, "La tuta Esperanto", de Seppik, "Bensona Esperanto-Metodo", muito bom livro para uso internacional; alguns livros de leitura: "Koro", de Edmondo de Amicis, "Esperanta Krestomatio" (a "Fundamenta Krestomatio" estava esgotada e não saira ainda a edição de 1954); "Esperanto-Modelo", compilado pelo incansável Ismael Braga, um dicionário bilingüe e o indispensável "Plena Vortaro", da SAT, embrião do futuro PIV.

Meu aprendizado se deu pela leitura e manuseio desses livros, da revista "Brazila Esperantisto", da revista "Esperanto", da UEA, e de contatos, conversas com aqueles poços de sabedoria que eram Carlos Domingues, Caetano Coutinho, Costa Filho, João Batista Mello e Souza, Porto Carreiro Neto, em raras ocasiões o próprio Ismael, que foi meu examinador no exame elementar; Jozefo Joels, e, mais tarde, Geraldo Pádua.

Em 1955 conheci Sylla Chaves, que fora cumprimentar-me à saída de um curso de Esperanto, que eu apresentava na Rádio Roquete Pinto. Mais tarde o contato com Sylla, que então viajava muito e até vivia no exterior, e cuja competência é de todos conhecida, também contribuiu para meu desenvolvimento.

Nessa época, dado o prestígio que lhes conferia sua posição de professores universitários, ou do Colégio Pedro II, seu indiscutível saber e as amizades que mantinham nos meios acadêmicos, Carlos Domingues e Mello e Souza atraiam para o círculo esperantista celebridades como Antenor Nascentes, Rocha Lima, Cândido Jucá Filho, os quais compareciam a almoços festivos e a outras solenidades, em que manifestavam sua simpatia ao Esperanto. Cada contato desses valia mais que muitas aulas, porque qualquer manifestação desses eminentes filólogos trazia sempre embutida uma lição.

Já vimos que nossos pioneiros aprenderam a partir de um livrinho, descobrindo, por seu próprio trabalho, o imenso potencial do esperanto, que o "Unua Libro" não podia, nem pretendia esgotar. Mas esse é um método penoso e inacessível ao aluno médio. Qual seria, então o método ideal para o aprendizado do esperanto? Quem tiver acesso a bons professores, deve aproveitá-los. Mas, principalmente hoje, quando dispomos de tantos métodos bons, sejam brasileiros (por exemplo, os de Sylla Chaves, Sartorato, Jair Salles), estrangeiros, ou internacionais (como, "Saluton!", de Audrey Child-Mee); programas de rádio, televisão, Internet,

programas para computador, ainda mais fácil se tornou aprender o idioma, em nível elementar, fora de uma sala de aula. Mais difícil é o aperfeiçoamento, para o qual não há solução fora de muita leitura atenta, refletida e anotada, dos bons modelos de linguagem.

Além das obras já citadas, cuja lista endosso plenamente e, que, em grande parte, coincide com a minha, eu ainda indicaria, fora de ordem ou prioridade, e sendo forçado a omitir muitos itens, para limitar este trabalho: "Unua legolibro" (Kabe), "La lanternisto kaj aliaj fabeloj" (Kabe), "Faktoj kaj Fantazioj" (Marjorie Boulton), "Por pli bona mondo" kaj "Libera ekflugo" (Sylla Chaves), "Kiel diri?"(Lentaigne), "Esprimaro franca-esperanta" (Bourgois), "ABC-Gramatiko kaj MempraktiKo " (De Vleminck/van Damme), "Fundamento de Esperanto" (edição em 5 línguas, com estudo introdutório de André Albault); o "Plena Ilustrita Vortaro) (ou, pelo menos, o "Plena Vortaro", seu precursor); os ensaios de Waringhien: "Beletro", "LIngvo kaj vivo", "1887 kaj la sekvo",Kaj la ceter'... nur literaturo", "Ni kaj Ĝi"), "Gvidlibro al Supera Ekzameno" (du-voluma), da Hungara Esperanto-Asocio.

Para manter contato com um Esperanto vivo, fluente e moderno, além da revista "Esperanto", recomendo a leitura de "Kredu min sinjorino" (Cezaro Rosetti) e de "El la maniko" (Reto Rosetti); aos leitores não puritanos, "Kruko kaj Baniko el Bervalo", e "El la vivo de bervala sentaŭgulo", ambos de Louis Beaucaire, uma coleção de historietas e anedotas picantes e irreverentes, numa linguagem tão espontânea e fluente, que demonstra o poder de comunicação do esperanto, quando manejado por quem tem o domínio da língua... Também modelo de fluência e naturalidade encontramos no "Mondo de travivaĵoj", do saudoso Tibor Sekelj. Ainda, apesar do uso abusivo de neologismos, mas pela excelente sintaxe, "Dona Barbara" e "Cent jaroj da soleco", traduções de Fernando de Diego; para os amantes da poesia, a "Esperanta Antologio", compilada por Auld e o Parnasa Gvidlibro". O mencionado "Esperanto sem Mestre", revisto e ampliado por Luis Porto Carreiro Neto, contém muito material valioso, junto com itens de pouco interesse, num todo heterogêneo.

Mais uma "dica", sem pretensões de originalidade. Acho muito proveitoso o uso de textos, em duas ou mais línguas, para treinar tradução e para aprender novas expressões. O livro mais indicado para esse exercício é a Bíblia, por ter as frases numeradas, e por ter sido muito bem traduzida por Zamenhof (Antigo Testamento) e por pastores ingleses (Novo); ultimamente, pelo especialista Guerrit Berveling. Mas há muitos outros textos ótimos para tradução/comparação: as traduções de Porto Carreiro (La Libro de la Spiritoj e muitos outros); traduções de Geraldo Mattos (ex. "La Bagasejo"), de Geraldo Pádua ("Kinkas akvobleko"), de Sylla Chaves ("Por pli bona mondo"), de Leopoldo Knoedt; da série "Aperfeiçoe o seu conhecimento" (do "Brazila Esperantisto"), na maioria de Porto Carreiro Neto. Mais recentemente, "La alienisto", traduzido por Paulo Sérgio Vianna.

Ler atentamente, anotar, se possível preparar um índice ou um fichário. Com o computador isso ficou ainda mais fácil. E complementar tudo isso freqüentando palestras, congressos, encontros, ouvir o esperanto em rádio, usá-lo na Internet, vê-lo pela televisão, em correspondência, viajando, enfim, mantendo contato com o mundo. Eis o caminho.

Fonte: http://www.kke.org.br/pt/palestras/aperfeicoamento_em_esperanto.php

* Texto publicado com autorização do autor.

AOS SIMPLES (excertos)

de Guerra Junqueiro

....

Ó crentes, como vós, no íntimo do peito,
abrigo a mesma crença e guardo o mesmo ideal.
O horizonte é infinito e o olhar humano é estreito:
Creio que Deus é eterno e que a alma é imortal..

Toda alma é clarão e todo corpo é lama. .
Quando a lama apodrece inda o clarão cintila:
Tirai o corpo – e fica uma língua de chama...
Tirai a alma – e resta um fragmento de argila.
....

Sim, creio que depois do derradeiro sono
há de haver uma treva e há de haver uma luz
para o vício que morre ovante sobre um trono,
para o santo que expira inerme numa cruz.

Tenho uma crença firme, uma crença robusta
num Deus que há de guardar por sua própria mão
numa jaula de ferro a alma de Locusta,
num relicário de ouro a alma de Platão.

Mas também acredito, embora isso vos pese
e me julgueis talvez o maior dos ateus,
que no universo inteiro há uma só diocese ,
e uma só catedral com um só bispo – Deus.

....

E um dia a humanidade inteira, oceano em calma,
há de fazer, na mesma aspiração reunida,
da razão e da fé os dois olhos da alma,
da verdade e da crença os dois polos da vida.

A crença é como o luar que nas trevas flutua;
a razão é do céu o esplêndido farol: .
para a noite da morte é que Deus nos deu lua...
Para o dia da vida é que Deus fez o sol.

Balada da neve

de Augusto Gil

Batem leve, levemente,
como quem chama por mim...
Será chuva? Será gente?
Gente não é, certamente.
E a chuva não bate assim...

É, talvez, a ventania...
Mas, há pouco, há poucochinho,
nem uma agulha bulia
na quieta melancolia
dos pinheiros do caminho... .

Quem bate assim, levemente,
com tão estranha leveza,
que mal se ouve, mal se sente?
Não é chuva, nem é gente,
nem é vento, com certeza.

Fui ver. A neve caía
do azul cinzento do céu,
branca e leve, branca e fria...
Há quanto tempo a não via!
E que saudade, Deus meu!

Olho-a através da vidraça.
Pôs tudo da cor do linho. .
Passa gente e, quando passa,
os passos imprime e traça
na brancura do caminho...

Fico olhando esses sinais
da pobre gente que avança,
e noto, por entre os mais,
os traços miniaturais
duns pezitos de criança...

E descalcinhos, doridos...
A neve deixa inda vê-los...
Primeiro, bem definidos...
Depois, em sulcos compridos,
porque não podia erguê-los!

Que quem já é pecador
sofra tormentos, enfim!
Mas as crianças, Senhor,
por que lhes dais tanta dor?
Por que padecem assim?

E uma infinita tristeza,
uma funda turbação .
entra em mim, fica em mim presa.
Cai neve na natureza...
E cai no meu coração.

CANÇÃO (para cantar)

Gonçalves Crespo

Mostraram-me um dia na roça dançando
mestiça formosa de olhar azougado,
com um lenço de cores nos seios cruzado,
nos lobos da orelha pingentes de prata.
Que viva mulata!
Por ela o feitor
diziam que andava perdido de amor.

De em torno dez léguas da vasta fazenda
a vê-la corriam gentis amadores,
e aos ditos galantes de finos amores,
abrindo seus lábios de viva escarlata,
sorria a mulata,
por quem o feitor
nutria quimeras e sonhos de amor.

Um pobre mascate, que em noites de lua
cantava modinhas, lunduns magoados,
amando a faceira dos olhos rasgados,
ousou confessar-lho com voz timorata...
Amaste-o, mulata!
E o triste feitor
chorava na sombra perdido de amor.

Um dia encontraram na escura senzala
o catre da bela mucama vazio:
embalde recortam pirogas o rio, .
embalde a procuram na sombra da mata.
Fugira a mulata,
por quem o feitor
se foi definhando, perdido de amor.

Quarenta anos (27-Vl-33)

Mário de Andrade

A vida é para mim, está se vendo,
Uma felicidade sem repouso;
Eu nem sei mais se gozo, pois que o gozo
Só pode ser medido em se sofrendo.

Bem sei que tudo é engano, mas sabendo
Disso, persisto em me enganar ... Eu ouso
Dizer que a vida foi o bem precioso
Que eu adorei. Foi meu pecado ... Horrendo

Seria, agora que a velhice avança,
Que me sinto completo e além da sorte,
Me agarrar a esta vida fementida.

Vou fazer do meu fim minha esperança,
Oh sono, vem! ... Que eu quero amar a morte
Com o mesmo engano com que amei a vida.

* Mário de Andrade (1893 – 1945).
Nasceu em São Paulo, estudou música no Conservatório Musical de São Paulo. Crítico de arte em jornais e revistas. Teve papel decisivo na implantação do Modernismo no Brasil. Autor de uma vasta obra literária. Aqui mencionamos apenas algumas delas:
Há uma gota de sangue em cada poema, Paulicéia desvairada, A escrava que não é Isaura, Macunaíma, Amar Verbo Intransitivo, os filhos da Candinha e Aspectos da literatura brasileira.

Omaĝo al "La Karavelo"

Sylla Chaves
Rio de Janeiro/RJ

Antaŭ ses monatoj João José Santos metis surmaren sian karavelon por kunigi portugallingvajn E-tradukistojn kaj diskonigi en Esperantio, tra Interreto, la portugallingvan beletron. Laŭdinda iniciato!

Lastjare mi kaj Neide lanĉis grandan E-lingvan antologion verkitan nur de brazilanoj. Hodiaŭ mi volas omaĝi la karavelon de Johano per poemoj de portugalaj poetoj, tradukitaj de mi. Mi havas plurajn tiajn tradukojn, kaj klarigas mian elekton.

AUGUSTO GIL estas poeto, kies ĉefajn poemojn kaj prozaĵojn por infanoj mi ekamis en mia frua infanaĝo. Balado de la Neĝo estas eble lia ĉefverko. Antaŭ multaj jaroj mi esperantigis ĝin. Alia traduko aperis en La Karavelo. Ĝi estas tre fidela, sed sen rimoj. Ĉar pluraj brazilanoj deklamas ĝian bele rimatan originalon, mi decidis diskonigi mian tradukon. Mi faris retuŝetojn por faciligi la deklamadon eĉ fare de Esperantistaj komencantoj. Ĝi certe eniros la repertuaron de la gelernantoj de Neide en ŝiaj kursoj pri deklamado ambaŭlingve.

GONÇALVES CRESPO estas unu el la poetoj, kiuj plej vigle alproksimigis Brazilon kaj Portugalion. Filo de portugalo kaj brazilanino, li naskiĝis en Rio en 1846. Ankoraŭ dekjaraĝa, li transloĝiĝis al Portugalio kaj ne plu revenis. Tie li fariĝis grava intelektulo kaj pioniro de la portugala parnasismo. Kontraŭe al Casimiro de Abreu kaj Gonçalves Dias, li neniam plendis pro sia foresto el Brazilo. Sed en siaj poemoj li belege priskribis la belecon de Portugalio kaj tiun de Brazilo, kiu neniam foriris el lia memoro. Kaj tial liaj poemoj estas egale deklamataj ambaŭflanke de la Atlanta Oceano. Mi tradukis lian belegan poemon KANZONO kie li bele kaj lirisme priskribas homajn rilatojn en brazila bieno en la epoko de sklaveco. Ĉar homaj rilatoj dependas multe pli de homoj mem ol de politikaj sistemoj, estas tre interese kompari la priskribojn de Gonçalves Crespo kaj tiujn de Castro Alves ankaŭ legeblajn en Esperanto.

GUERRA JUNQUEIRO, kun sia vasta poemaro, estas la portugala Victor Hugo. Por multaj brazilanoj (inter ili mi), li estas la plej bona portugala poeto el ĉiuj tempoj. Pardonu min tiuj, kiuj malkonsentas. Mi esperantigis plurajn el liaj longaj poemoj (ĉefe el la libro OS SIMPLES). La elprenoj, kiujn mi elektis, troviĝas en la libro A VELHICE DO PADRE ETERNO, sed ne havas la kontrŭeklezian agresemon de aliaj partoj de tiu libro. Tial ĝi taŭgas por nia religie neŭtrala Esperanto. Cetere, mi opinias, ke la versoj de Zamenhof "kristanoj, hebreoj kaj mahometanoj, ni ĉiuj de Di' estas filoj" perfekte harmonias kun la diroj de Junqueiro, "ke diocez', tra l' tuta planedo, estas unu, kaj unu katedral', kun episkopo Dio".

BALADO DE LA NEĜO

de **Augusto Gil**

**lastaj retuŝoj de Sylla Chaves
en aprilo 2008**

Oni frapas, kaj ripetas,
kvazaŭ vokus min la sono...
Ĉu person'? Ĉu pluv'? Mi vetas:
Pluvo tiel ne frapetas.
Ankaŭ, tiel, ne persono...

Eble ĵus ventego blovis...
Sed ne eblas tio, ĉar
ĵus rigardis mi, kaj trovis:
eĉ pingleto ne sin movis
en la branĉoj de l' pinar'.

Kio estas tiu sono
tiel stranga, milda, febla?
Certe ĝi, laŭ mia kono,
pluv' ne estas, nek persono...
ankaŭ vento ne... neebla!

Mi rigardis. Neĝ'! Falanta
el ĉiela griza bluo...
blanka, milda kaj konstanta…
Longe mia kor' amanta
estis plena je enuo!

Tra la vitroj mi admiras:
tiun blankon de linaro.
Homoj lante preteriras,
kaj la vojo tuj akiras
markojn taŭgajn por komparo.

Mi meditas, dum mi restas
rigardante, ne je vano:
Paŝosignoj ĝin atestas:
Inter ili ankaŭ estas
piedetoj de infano!

Kaj senŝuaj, dolorplenaj,
klare sur la voj' stampitaj…
La unuaj ja senpenaj,
sed l' aliaj; longaj, trenaj,
ĉar pezege jam levitaj!

Kompreneblas la mizero
de l' pekuloj, Dio mia!
Sed pro kio la sufero
de l' anĝeloj de la tero?
Kial la dolor' ilia?

Mi pleniĝas je malĝojo.
Premas min funda angor'.
Falas neĝo sur la vojo.
Tamen, en ĉi tiu fojo,
neĝas pli sur mia kor'!

KANZONO (kantebla)

de **Gonçalves Crespo**

Traduko de Sylla Chaves en aprilo 2008

Vizitis mi foje festegon kamparan,
en kiu min ravis dancanta belino
kun tukoj koloraj por kovro de l’ sino,
kun ring’ el arĝento per danc’ balancata
kaj belo mulata!
Laŭdire pro ŝi
perdiĝis sklavestro* en granda pasi’.

El deko da leŭgoj amantoj de l’ belo
kuradis por montri al ŝi sian amon,
sed ĉiuj responde ricevis la samon:
rideton el lipoj kun brilo skarlata
sur haŭto mulata:
Ridetis ja ŝi,
sklavino amata kun granda pasi’.

En noktoj lunlumaj malgaje kantadis
pri ŝi ankaŭ povra migranta vendisto.
Kaj, iom timeme, sed ja sen rezisto,
li tuŝis la fundon de l’ koro mulata,
kaj estis amata,
dum kaŝe pri ŝi
sklavestro suferis pro sia pasi’.

En sklava loĝejo malplena litaĉo
denuncis de l’ bela sklavin’ malaperon,
kaj vane boatoj priserĉis riveron...
neniu postsigno plu estis trovata
pri l’ fuĝo mulata...
Nur restis el ŝi
malgaja sklavestro kun sia pasi’...

* NOTO: Sklavestroj (feitores) estis la laborestroj de brazilaj bienoj kun sklava laboro. Tiuj sklavestroj estis blankuloj aŭ mestizoj, kaj plejofte kruelaj. Sed ili estis homoj, kaj homoj povas esti homaj kaj humanaj, kiel en tiu ĉi priskribo de Gonçalves Crespo. Tial, kiam en 1888 okazis la fina liberigo de la brazilaj sklavoj, kelkaj preferis resti tie, kie ili estis, ol esti ĵetitaj for, sen iu ajn helpo de la registaro aŭ de la socio por rekonstrui sian vivon.

AL LA SIMPLULOJ
(elprenoj)

Guerra Junqueiro

....

Kredantoj, kiel vi, mi saman kredon gardas,
kaj ankaŭ saman fidon pri tiu fort' sen limo.
Tra l' horizonto vasta, malvaste hom' rigardas:
Mi kredas je l' eterno de Dio kaj animo.

Animo estas helo, kaj korpo koto estas.
Kiam la koto putras, restas anima brilo.
Forprenu tiun korpon – flameto ĉiam restas...
Forprenu la animon – kaj restas nur argilo.

....

Jes, kaj mi estas certa, ke post la dormo lasta
ekzistos iu ombro, ekzistos iu lumo
por la tiran' mortinta, kruela kaj malĉasta,
kaj por sanktulo, kiu finiĝas per krucumo.

Mi plene, firme kredas, ke Dio estas justa
kaj donos justan pagon al bono kaj malbono:
En feran kaĝon metos l' animon de Lokusta...
en oran relikvujon, l' animon de Platono.

Mi tamen ankaŭ kredas, riskante, ke min punu
akuzoj, ke mi estas sen fid', sen religio,
ke diocez', tra l' tuta planedo, estas unu,
kaj unu katedral', kun episkopo Dio.

....

Nova homar' vidiĝas jam en la malproksimo,
kaj por homaro tia, en oceana drivo,
raci' kaj fido estos l' okuloj de l' animo,
kaj ver' kaj kredo estos polusoj de la vivo.

Se fido estas luno flosanta tra l' ĉielo,
racio estas suno, la vasta lumĵetilo.
Por nokto de la morto ekzistas luna helo.
Por tago de la vivo ekzistas suna brilo.

Lastaj retuŝoj de Sylla Chaves en aprilo 2008

La Lupo kaj la Etanolo

Esperantigita de ***James Rezende Piton****.*

Rogério Cezar de Cerqueira Leite
fizikisto, eminentemerita profesoro de Unicamp
(Universidade Estadual de Campinas)

Tiu ĉi artikolo pri la etanolo, la sukerkana alkoholo, kiun Brazilo produktas kaj utiligas kiel motorbrulaĵon, originale aperis la 06-an de Junio 2008 en la tagĵurnalo "Folha de São Paulo" (al kies Eldona Konsilantaro la aŭtoro apartenas) kaj reproduktiĝis i.a. en la reta versio de "Jornal da Ciência", de SBPC-Brazila Societo por Antaŭenigo de la Scienco.

"Ad rivum eundem Lupus et Agnus venerant siti compulsi: superior stabat Lupus longeque inferior Agnus", kaj la Lupo akuzas la Ŝafon pro malpurigo de la akvo, kiun la Lupo trinkis pli supre en la fluo de la rivero. Mi preferas la elegantan kaj koncizan Fedron ol la pedantan kaj multvortan La Fontaine. Tiu estas la plej populara fablo atribuita al Ezopo, ĉu en la latina versio, ĉu en la franca, ĉu en la plej aktuala, poliglota, kiu aludas al la etanolo.

La Lupo komencis per akuzoj, nome ke Etanolo fontas el monokulturo. Nu, ĝi forgesis, ke la rizo, la maizo, la sojo, la tritiko, entute ĉiuj cerealoj en la mondo produktiĝas laŭ monokulturo. Kaj neniu plendas. Nek pri la vino. En ordo vivi sen rizo, sen maizo, sed sen burgonja, sen bordoza vino... Kaj sen skota viskio, kiu, same kiel la bona eŭropa biero, fontas el hordeo (la brazila estas produktata el maizo, eŭfemisme nomata maltcerealo). Ĉiuj estas monokulturaĵoj.

Oni eĉ ne bezonis argumentadi. La akuzo estis tiel ridinda, ke la Lupo tuj ekakuzis la Etanolon pri invado al Amazonio. Nu, inter 300 uzinoj jam produktantaj kaj centkelkaj en konstruado, nur unu tie riskis, kiel iniciato de usona refreŝigaĵo-fabriko, *Coca-Cola* (ĉu la Lupo bojkotos Koka-Kolaon?).

La ĉefa kialo por ne aventuri en tiu landparto estas tial, ke la agado montriĝus plena stultaĵo. La klimato estas malfavora, la grundo estas netaŭga, la infrastrukturo malbonega. Favoraj al sukerkan-kultivado en Amazonio, nur iuj monavidaj kaj senrespondecaj guberniestroj kaj urbestroj de la regiono, sed neniu inter ili riskus eĉ cendon el sia propra poŝo en tiel sensenca aventuro.

Do bone, kun tiu argumento senmaskigita, jen la fiintenca Lupo venas kun alia aroganta akuzo. La biobrulaĵoj estus la kialo por altigo de prezoj de manĝaĵoj kaj nepre estigos malsaton en la Tero, iam estonte.

Nu, la Lupo bone scias, ke ekzemple Ĉinio dekobligis sian sojo-importadon (de 3 ĝis 30 milionoj da tunoj) inter 1994 kaj 2004. Ke tiu sama lando, kiu eksportis 15 milionojn da tunoj de maizo em 2001, ekimportis tion kvin jarojn poste. En Brazilo, 30 milionoj da enloĝantoj superis la limon de mizero kaj sekve manĝas pli, se ne pli bone.

Kaj ĉu la Lupo ne rimarkis, ke en la lasta jaro la nafto-prezo duobliĝis? Kaj tial la kosto de transportado de cerealoj kreskis, la prezo de agrokemiaĵoj duobliĝis kaj la kosto de ŝiptransportado triobliĝis inter 2002 kaj 2007? Sed eĉ konsultisto de UN, ĉefaliancano de la Lupo, jam retroiris: "Mi ne celis la brazilan Etanolon, sed la usonan".

La malsato en Afriko, la Lupo bone konscias pri tio, rezultas de subvenciado, kiun la Lupo mem donas al siaj agrikulturistoj. Estas bona negoco troprodukti hejme kaj sendi tion al Afriko laŭ prezoj, kun kiuj la loka agrikulturo ne sukcesas konkuri kaj sekve formortas. Kaj tiam tiuj troproduktaĵoj estas subite reduktitaj. La Lupo devas engluti ankaŭ tion ĉi.

Kaj jen la plej nova anekdoto de la furioza bestaĉo, el ties maniko. Jam eluzita argumento, eĉ kaduka. La produktado de alkoholo en Brazilo estus kontraŭsocia, sklaviga. Ni kontrolu "ĝisabsurde" tiun argumenton, tekniko, kiun logikistoj kaj matematikistoj en la XIX-jarcento uzadis.

Ni supozu: se Brazilo havus totalisman, feŭdan diktaturon, en reĝimo sen popola reprezentado, sen egaleca juĝsistemo, entute ĉion, kion la tradicia demokratio kondamnas. Tiam certe estus humanitaraj pravigoj por bojkotado al la brazila alkoholo. Sed kiel sinjoro Lupo klarigas, ke ĝi plu tenere, akcepteme akiras nafton de iuj mezorientaj landoj, kie regas plej perversaj politikaj kaj sociaj sistemoj? Ĉu nafto estas saniga, pureciga balzamo, pro siaj nedubeblaj konsekvencoj al la naturmedio?

Kompreneble la klopodoj de la Lupo ne estas facilanima hipokritaĵo. Ekzistas nekonfesitaj interesoj ululantaj en la mallumo de la popola nescio. Kaj kiuj profitus de eventuala malsukceso de la biobrulaĵoj?

Kiujn la Etanolo minacas?

Ĝi minacas la naftoeksportajn landojn, la entreprenojn, kiuj tion produktas aŭ vendas, tutcerte. Sed estas aliaj, la spekulaciantoj, kiuj bezonas propekan kapron por la troigitaj gajnoj de la plikostigo de manĝaĵoj. Kaj tiuj organizoj kiel UN, IMF (Internacia Mona Fonduso), Monda Banko k.a., kiuj havis la devon antaŭvidi kaj preventi la nesufiĉon, la neelteneblan plikostigon de manĝaĵoj kaj la sekvajn malsatminacojn, nenion faris kaj nun bezonas propekan kapron.

Jen la motivoj de la Lupo.

La 60-a jarkunveno de Brazila Societo por Antaŭenigo de Scienco okazis de la 13-a ĝis la 18-a de Julio en Campinas, kie cetere en 1949 okazis la 1-a jarkunveno. En 2008 dek du mil sciencistoj, profesoroj kaj studentoj partoprenis en la debatoj. Kun la temo ENERGIO-MEDIO-TEKNOLOGIO. La afero pri biobrulaĵoj (t.e. brulaĵoj, kiuj estas renovigeblaj ĉar ili fontas el plantaĵoj aŭ derivaĵoj) estis do denove en la atento de la debatantoj.

Laŭ Geraldo Martha, esploristo de Embrapa (la registara Brazila Entrepreno de Agrikultura kaj Breda Esplorado) Brazilo kultivas sukerkanon en 8 milionoj da hektaroj (80 mil kvadrataj kilometroj, proksimume unu triono de la ŝtato San-Paŭlo aŭ la tuta areo de Aŭstrio), dum paŝtejoj kaj cetera kultivado okupas 300 milionojn da hektaroj. Do la tiel priparolata plivastigo de 8 milionoj al 8,5 milionoj da hektaroj por produktado de etanolo neniel provokus riskon al la produktado de manĝaĵoj en Brazilo, konsiderante la jamaj ceteraj 300 milionoj.

Li klarigas, ke ĉefa kialo pro la inflacio en la prezo de manĝaĵoj estas la plialtigo de la nafto-prezo. La pli granda konsumado de Ĉinio kaj pormomentaj aferoj kiel malsufiĉaj rikoltoj en Aŭstralio kaj Ukrainio kontribuis al la plialtigo de prezoj dum la lastaj 18 monatoj. "Sed la ĉinoj ne komencis konsumi viandon de hieraŭ. La nafto-prezo estis la granda respondeca faktoro".

Laŭ la esploristoj de Embrapa, Brazilo efike produktas manĝaĵojn kaj kontribuas por mildigo de la monda problemo pri nutrado per eksportado. "Solide kreskis, dum la lastaj jardekoj, kaj la produktado de biobrulaĵoj, kiel ankaŭ tiu de oleaj grenoj kaj viando", atentigas Geraldo Martha. La produktiveco dum la lastaj tri jardekoj superis 4,5% jare. En Usono kaj Eŭropo, tio reprezentis inter 2% kaj 2,5% jare.

Tio efikas ankaŭ laŭ la mediprotekta aspekto. Se oni havus la saman produktivecon de la 1970-aj jaroj en Brazilo, oni devus kultivi hodiaŭ pliajn 60 milionojn da hektaroj por atingi la saman rezulton. Tio signifas, ke tiu areo povas konserviĝi.

James Piton

Virtuozoj de la gitaro

Floriano Pessoa
Laŭ prelego prezentita en oktobro 2007
kunhelpe de Mirna Marino

1. Enkonduko

La hispana gitaro (portugale violan') estas, samtempe, unu el la plej popularaj kaj el la malplej konataj muzikinstrumentoj en la mondo. Populara, ĉar ĝi ravas la homojn pro sia riĉa kaj harmonia sonkoloro. Nekonata, ĉar malmultaj konscias pri ĝia kapablo por ludi preskaŭ ĉiaspecan muzikon, de simpla akompanado de kanzono, ĝis kompleksaj verkoj, kiel sol-instrumento, kaj ankaŭ kun simfonia orkestro.

La gitaro devenas de la hinda citro kaj evoluis ĝis la nuna formo, perfektigita de la hispano Antonio Torres. Ĝi estas farata el ligno: la supra tabuleto, el pinarbo, la suba parto kaj la flankoj el cedro, palisandro aŭ simila fortika ligno. La kolo havas ebonan tegaĵon. La gitaro havas ses kordojn el nilono, el kiuj la tri pli dikaj estas kovritaj per metalo. Tiuj kordoj estas plukataj per la fingroj de la dekstra mano; la vibranta parto de la kordoj varias laŭ la pozicio de la fingroj de la maldekstra mano, kaj tiel la sonoj fariĝas, jen pli basaj, jen pli akutaj. Tiuj sonoj estas intensigataj per la aervibrado ene de la gitara resonanca korpo, kie troviĝas ronda aperturo.

Dum ĉi tiu prelego ni vidos ekzemplojn pri la belaĵoj kiujn la grandaj gitaristoj kapablas ĉerpi el tiu simpla strukturo.

La gitaro travivis, en sia historio, glorajn periodojn, kiam ĝi ofte ĉeestis en reĝaj palacoj, kaj la gitaristoj estis protektataj de reĝoj kaj imperiestroj; kaj ankaŭ spertis fazojn da malprestiĝo, kiam ĝi estis rigardata kiel ia amuza muzikilo de serenadistoj sentaŭguloj.

Hodiaŭ estas unuanime rekonata la valoro de tiu instrumento, kiun oni povas renkonti, jen en rondo de sambistoj, jen en famaj teatroj kaj koncert-salonoj.

2. La pioniroj

En la deksesa jarcento furoris iu prapatro de la gitaro, hispanlingve nomata "vihuela". Ĝi estis pli malgranda ol la unua, kaj havis kvar duoblajn kordojn. Inter la plej famaj komponistoj de "vihuela"- muziko troviĝas Alonso Mudarra kaj Luis Narvaez.

Kvazaŭ en vojaĝo al tiu fora epoko, ni per filmo vidos kaj aŭdos la Fantazion de Alonso Mudarra, ludata de la angla gitaristo kaj liutisto Julian Bream.

Kaj, tuj poste, de Luis Narvaez, "Guardame las vacas", ludata per liuto, proksima parenco de la gitaro.

3. Baroka periodo
(deksepa jarcento)

Tiutempe "vihueloj" kaj gitaroj fariĝis 5-kordaj. Elstaraj komponistoj kaj ludantoj en tiu periodo estis la franco Robert de Visée kaj la hispano

Gaspar Sanz. De la unua ni aŭdos la Sarabandon de la suito *re* minora, registritan de Julian Bream; kaj, de la dua, "Canários", laŭ interpreto de la hispana gitaristo Angel Romero..

4. La dek naŭa jarcento

En la unua duono de tiu jarcento denove kreskis la prestiĝo de la gitaro. Iu nova grupo da talentaj gitaristoj, hispanaj kaj italaj, parte pro timo al la napoleona invado, ekloĝis en Londono, Parizo kaj Vieno, Inter la plej famaj, Fernando Sor, Dionisio Aguado kaj Mauro Giugliani. La koncertojn de tiu ĉi lasta ĉeestis la genia Beethoven, kiu iam deklaris: "la gitaro per si mem estas orkestro".

De Fernando Sor ni aŭdu "Variacioj pri temo de Mozart", ludata de Denis Azabagic.

Poste, de Dionisio Aguado, "Rondelo la maĵora", (gitaristo Li Jie);

Kaj, de Mauro Giugliani, "Rossiniana nr.3", ludata de la skoto David Russel.

5. Gitaro kaj klasika muziko

5.1. Francisco Tárrega

Eksterordinara virtuozo, la hispano Francisco Tárrega (1852-1909) ellaboris propran stilon kaj starigis veran skolon: li sisteme studis kaj determinis la manieron, kiel oni devas teni la gitaron por ludado; kiel apogi la maldekstran piedon sur benketo, kaj kiel tuŝi la kordojn, sen uzado de ungoj. Li multe kontribuis al la riĉigo de la gitara repertuaro, per transskribo de verkoj de universalaj komponistoj, interalie Bach kaj Chopin. Tárrega ankaŭ kreis verkojn kiuj fariĝis klasikaj por la gitaro, kiel la fama "Recuerdos de la Alhambra", kiun ni nun prezentos, laŭ interpreto de Narciso Yepes.

5.2. Andrés Segovia

Li estis la plej granda gitaristo en la dudeka jarcento, kaj sukcesis definitive fari la gitaron koncert-instrumento. Hispano el Linares, Andalucia, Segovia lernis ludi autodidakte, malgraŭ la insistaj konsiloj de instruistoj kaj konatoj, instigantaj lin studi violonon. Kun persisto, kaj supera talento, li baldaŭ famiĝis kaj sin prezentis en koncertoj tra la tuta mondo, kaj estis nomata "ambasadoro de la gitaro".

Kontraŭ la opinio de tiutempaj muzikologoj, kiuj rigardis la entreprenon neebla, Segovia transskribis kaj kun grandega sukceso prezentis en Parizo, 1935, la gitaran version de la "Chaconne de la 2a. partito (2) re minora, de Johann Sebastian Bach.

Dank'al sia prestiĝo, Segovia emigis komponistojn hispanajn (Turina, Torroba) kaj eksterlandajn (Villa-Lobos, Castelnuovo-Tedesco, Manuel Ponce) verki rekte por gitaro, kaj tiel multe riĉigis ties repertuaron.

Pere de du vere historiaj filmoj, ni vidos kaj aŭdos Andrés Segovia, jam 80 jara, ludanta la Etudon nr.1 mi minora, de la brazila komponisto Villa-Lobos, kaj, kelkajn jardekojn pli frue, la Sonaton de Federico Moreno Torroba.

6. Virtuozoj de la nuntempo

Granda estas nun la nombro da aktivaj koncertistoj de gitaro. Ĉar nia tempo estas limigita, ni povos montri nur malgrandan specimenon el tiu stelaro.

- Ana Vidovic (Kroatio/Usono): ludos "Asturias", de Isaac Albeniz;
- David Russel (Skotlando):Valso nr.4, opus8, de la paragvajo Agustin Barrios;
- C.Barbosa Lima (Brazilo): "Sons de carrilhões", de João Pernambuco.

7. Gitaro ĉe simfonia orkestro.

Ni finos nian prezentadon per malgrandaj pecoj el la Koncerto de Aranjuez, de Joaquin Rodrigo: por gitaro kaj simfonia orkestro. Solisto: Narciso Yepes. *

* Rimarko:

La menciitaj muzikoj ne povas esti publikigitaj en la revueto, sed nur aŭdataj kaj vidataj de ĉeestantoj.

3ª Kongreso de Esperanto de la Ŝtato San-Paŭlo

3º Congresso Paulista de Esperanto

Tema: Ano Internacional das Línguas

Temo: Internacia Jaro de Lingvoj

Lorena - SP

10 - 12 de oktobro 2008

Kulturdomo de Lorena

Casa de Cultura de Lorena

Rua Viscondessa de Castro Lima, 10 Centro. Tel: 3153-1518

easp

Realigo/Realização:
Esperanto-Asocio de São Paŭlo
Rua Faustolo, 124 - Lapa
(11) 3862-1183
contato@easp.org.br

Cultura apogo/ Apoio cultural:
Casa de Cultura de Lorena

Organizado/Organização:
Lorena Esperanto-Klubo

Brazilei

jaro 2 n-ro 7 2008

Bildstrioj montras sian utilon

Parolo de spertulo: Mag. Emerson Werneck

Por praktikaj kursgvidantoj

Eldonata de
Brazila Sekcio de ILEI

